

"Jeszcze wiele zostało do odkrycia i zrozumienia..."

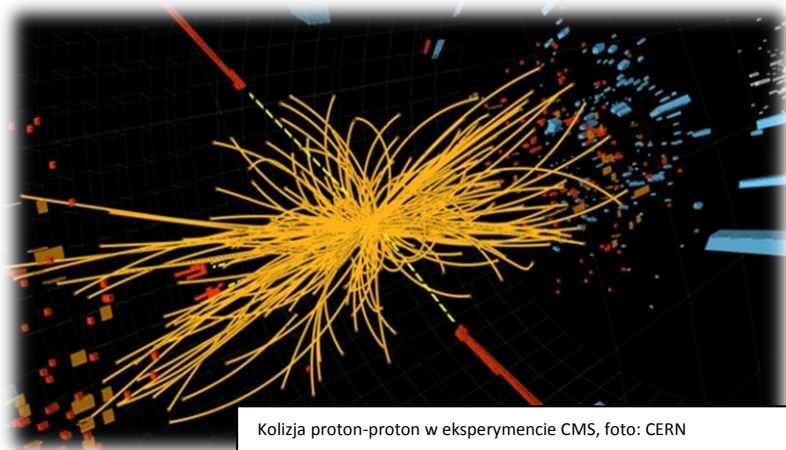
DR ARTUR KALINOWSKI

4 lipca 2012 ogłoszone zostało odkrycie nowej cząstki elementarnej w wyniku eksperymentów ATLAS i CMS, pracujące przy Wielkim Zderzaczu Hadronów w CERNie. Czym jest owa cząstka, jak doszło do jej odkrycia?- Te pytania skierowałam do dr Artura Kalinowskiego z Instytutu Fizyki Doświadczalnej, Zakładu Cząstek i Oddziaływań Elementarnych.

Czym jest Bozon Higgsa?

Bozon Higgsa jest cząstką elementarną, która jest postulowana jako efekt tzw. mechanizmu Higgsa.

Mechanizm Higgsa jest elementem modelu matematycznego opisującego świat cząstek elementarnych, tzw. Modelu Standardowego. W Modelu Standardowym bez mechanizmu Higgsa wszystkie cząstki elementarne, np. elektron, kwarki miałyby masę dokładnie równą 0, co jest sprzeczne z wynikami obserwacji, wiemy przecież, że elektron i kwarki mają masę różną od zera. Mechanizm Higgsa i obecność bozonu

Kolizja proton-proton w eksperymencie CMS, foto: CERN

Higgsa powoduje, że cząstki opisywane przez Model Standardowy mogą mieć masę różną od 0. Masa cząstki w ramach mechanizmu Higgsa jest tym większa im większą siłą dana cząstka oddziałuje z bozonami Higgsa.

Jakie ma dla nas znaczenie odkrycie Bozonu? Mamy się czego bać?

Odkrycie bozonu Higgsa pogłębia naszą wiedzę o tym jak jest zbudowany świat na poziomie jego najmniejszych składników. Nie mamy z tego powodu się czego bać.

Dwa Bozony Higgsa? Czy to możliwe?

Dwa bozony to raczej mało prawdopodobne, ale jest wiele teorii które przewiduje ich więcej. Najbardziej popularna, tzw. Supersymetria, wymaga istnienia przynajmniej pięciu bozonów Higgsa.

A jeśli okaże się, że nie ma cząstki Higgsa?

Istnieje wiele teorii które rozwiązują kwestię masy cząstek elementarnych na różne sposoby, mniej lub bardziej podobne do tego co jest w mechanizmie Higgsa. Żadna z tych teorii nie pasuje jednak do wyników doświadczeń tak dobrze jak bozon Higgsa. Krótko mówiąc obecnie nie ma dobrej alternatywy dla bozonu Higgsa.

Czy cząsteczka neutrino zastąpi Bozon Higgsa?

W żadnym wypadku. Neutrino (których jest trzy rodzaje) to dosyć dobrze znane cząstki, które nie mają żadnego związku z bozonem Higgsa.

Czym jest ATLAS i CMS?

ATLAS i CMS to dwa wielkie eksperymenty działające przy Wielkim Zderzaczu Hadronów (ang. LHC). ATLAS Jest to jeden z dwóch detektorów ogólnego przeznaczenia na Wielki Zderzacz Hadronów (LHC). Bada szeroki zakres fizyki, od poszukiwania bozonu Higgsa do dodatkowych wymiarów i cząstek, które mogą tworzących ciemną materię .

Compact Muon Solenoid (CMS) jest uniwersalny detektor na Wielki Zderzacz Hadronów (LHC). Został on zaprojektowany w celu zbadania szerokiego zakresu fizyki, w tym poszukiwania bozonu Higgsa , dodatkowych wymiarów i cząstek, które mogą tworzących ciemną materię . Mimo, że ma te same cele naukowe, jak eksperymentu ATLAS , wykorzystuje różne rozwiązania techniczne i inny magnes system projektowania.

Jakich odkryć możemy się spodziewać w CERN?

Laboratorium CERN ma bogaty program badawczy i naprawdę trudno podać jakąś krótką listę tego co może być tam odkryte. Poniżej tylko kilka przykładów:

- * związek między klimatem a promieniowaniem kosmicznym badany przez eksperyment CLOUD
- * szczegółowe własności antimaterii
- * poszukiwanie hipotetycznych cząstek mogących wchodzić w skład ciemnej materii i wiele więcej.

Czy dopuszcza pan taką wiadomość, że już co było możliwe do odkrycia zostało odkryte, a reszta jest dla ludzi niedostępna?

Myślę, że w tak w dziedzinie cząstek elementarnych jak i dowolnych innych badaniach, jeszcze wiele zostało do odkrycia i zrozumienia.

